

Abstrakt

Cílem této práce bylo poskytnout relevantní informace o časové a prostorové dynamice erozně-sedimentačních a zvětrávacích procesů posledního klimatického cyklu a získané poznatky interpretovat v kontextu s paleoenvironmentálním vývojem Evropy. Pomocí široké škály nástrojů instrumentální a paleontologické analýzy byly detailně zpracovány reprezentativní sekvence spraší, paleopůd a jezerních sedimentů z oblasti Českého masívu, karpatské předhlubně a severních okrajů Panonské pánve. Jednotný instrumentálně analytický přístup aplikovaný na tyto facie poskytl řadu nových informací o paleoklimatickém a paleoenvironmentálním vývoji východní části střední Evropy – oblasti situované do tranzitní zóny mezi oceanickým a kontinentálním klimatickým režimem. Jednotlivé výzkumy stratigraficky pokrývají celý úsek svrchního pleistocénu (MIS 5–2; ~130–12,7 ka BP) a jsou prezentovány jako samostatné kapitoly v superpozičním pořadí.

V kapitolách III/1-3 jsou představeny výsledky výzkumu šesti sprašových sérií situovaných v centrální části Českého masívu, v transektu moravskými úvaly a na severozápadním, resp. severním okraji Panonské pánve. Detailní paleoenvironmentální analýza, opírající se především o výsledky metod environmentálního magnetismu, geochemie a půdní mikromorfologie prokázala zřetelné rozdíly v intenzitě pedogenetických a zvětrávacích procesů v důsledku rozdílné geografické pozice jednotlivých lokalit: západněji a severněji situované lokality byly pod vliv oceánických podmínek atlantické oblasti, resp. vlhčího a chladnějšího klimatu proluviální zóny Skandinávského ledovce, zatímco na půdní vývoj lokalit ležících na jihovýchodě zkoumaného území měly zásadní vliv aridní podmínky Panonské pánve. V samotné Panonské pánvi pak lze sledovat odlišný klimatický vývoj v severo-jihním směru (vlhčí perikarpatské oblasti vs. aridní klima centrální části). Výsledky získané výzkumem sprašových sérií tak ukazují nezanedbatelný efekt faciality paleoenvironmentálních procesů v rámci glaciálních fází nejmladšího kvartéru střední Evropy a naznačují, že geografická proměnlivost těchto procesů je tématem, které zasluhuje zvýšené pozornosti.

Kapitoly III/4-5 se zabývají úsekem pozdního glaciálu a přechodového období pleistocén-holocén. Multidisciplinární výzkum tří paleojezer a dvou fosilních půd objevených v Třeboňské pánvi poskytl v rámci východní části střední Evropy doposud nepodrobnější informace o paleoenvironmentálním vývoji pozdního glaciálu. Z výsledku je mj. patrné, že zkoumaná oblast byla v tomto období pod výrazným vlivem pozdně glaciálních hydroklimatických změn odehrávajících se v severním Atlantiku.

V práci je rovněž prezentována řada nových poznatků o aplikovatelnosti a interpretačních možnostech magneto-mineralogických a geochemických metod v instrumentální analýze sedimentárního a půdního záznamu.